

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
Інформаційних технологій

(Глазунова О. Г.)
_____ 2023 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри філософії
та міжнародної комунікації
Протокол № 10 від “18” травня 2023 р.

Завідувач кафедри
_____ (Кульченко В.П.)

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП
_____ (Глазунова О. Г.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

спеціальність 122 «Комп'ютерні науки»

освітня програма *Комп'ютерні науки*

Факультет *Інформаційних технологій*

Розробник: *доцент, кандидат філософських наук Горбатюк Т.В*

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

1.Опис навчальної дисципліни

Філософія

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Галузь знань	<i>Інформаційні технології</i>	
Спеціальність	<i>122 “Комп’ютерні науки”</i>	
Освітня програма	<i>Комп’ютерні науки</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>Іспит</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	
Семестр	3	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього.

Вивчення дисципліни певною мірою пов'язане зі знаннями інших гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, історією України, економічною теорією тощо.

У свою чергу, знання дисципліни "Філософія" є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

Мета вивчення дисципліни:

надання знань з філософії як вищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії, світоглядно-методологічна підготовка студентів, формування їх філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання вивчення дисципліни:

вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до цього світу; вивчення комплексу принципів пізнання як загального методу пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики. Цьому підпорядковане вивчення наступних розділів: "Вступ до філософії", "Історичні типи філософії", "Онтологія", "Гносеологія", "Соціальна філософія".

Предметом курсу є світ загалом у його найбільш загальних закономірностях з позицій відносин «людина – світ».

Вивчення дисципліни "Філософія" сприяє формуванню у студентів наступних компетентностей.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми під час професійної діяльності у галузі інформаційних технологій, володіння навичками роботи з комп'ютером для вирішення задач проектування та програмування інформаційних систем.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК13. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК3. Здатність до логічного мислення, побудови логічних висновків, використання формальних мов і моделей алгоритмічних обчислень, проектування, розроблення й аналізу алгоритмів, оцінювання їх ефективності та складності, розв'язності та нерозв'язності алгоритмічних проблем для адекватного моделювання предметних областей і створення програмних та інформаційних систем.

СК5. Здатність здійснювати формалізований опис задач дослідження операцій в організаційно-технічних і соціально-економічних системах різного призначення, визначати їх оптимальні розв'язки, будувати моделі оптимального управління з урахуванням змін економічної ситуації, оптимізувати процеси управління в системах різного призначення та рівня ієрархії.

СК6. Здатність до системного мислення, застосування методології системного аналізу для дослідження складних проблем різної природи, методів формалізації та розв'язування системних задач, що мають суперечливі цілі, невизначеності та ризики.

СК7. Здатність застосовувати теоретичні та практичні основи методології та технології моделювання для дослідження характеристик і поведінки складних об'єктів і систем, проводити обчислювальні експерименти з обробкою й аналізом результатів.

СК11. Здатність до інтелектуального аналізу даних на основі методів обчислювального інтелекту включно з великими та погано структурованими даними, їхньої оперативної обробки та візуалізації результатів аналізу в процесі розв'язування прикладних задач.

Програмні результати навчання

ПР1. Застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук.

ПР8. Використовувати методологію системного аналізу об'єктів, процесів і систем для задач аналізу, прогнозування, управління та проектування динамічних процесів в макроекономічних, технічних, технологічних і фінансових об'єктах.

ПР9. Розробляти програмні моделі предметних середовищ, вибирати парадигму програмування з позицій зручності та якості застосування для реалізації методів та алгоритмів розв'язання задач в галузі комп'ютерних наук.

Запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем, ознайомити студентів із наявними філософськими концепціями в їх поліфонічному і

плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

З метою інтенсифікації процесу навчання, вдосконалення контролю за засвоєнням матеріалу доцільно використовувати модульно-рейтингову систему контролю знань, програмоване навчання, тести, комплексні контрольні завдання, прикладні комп'ютерні програми тощо.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія» для повного терміну денної та заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	лекції	практ	с.р.	усього	лекції	практ	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії									
Тема 1. Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві	1	9	2	2	5				
Тема 2. Філософія Давнього світу	2	9	2	2	5				
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	9	2	2	5				
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4	9	2	2	5				
Тема 5. Німецька класична філософія	5	9	2	2	5				
Тема 6. Некласична філософія XIX- XXI ст.	6	9	2	2	5				
Тема 7. Українська філософія	7	9	2	2	5				
Разом за змістовим модулем 1.		63	14	14	35				
Змістовий модуль 2. Онтологія									
Тема 8. Філософське вчення про буття	8	10	2	2	6				

Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. «Проблема штучного інтелекту». Нейромережеві системи.	9	10	2	2	6				
Разом за змістовим модулем 2.	20		4	4	12				
Змістовий модуль 3. Гносеологія									
Тема 10. Пізнавальна активність людини	10	9	2	2	5				
Тема 11. Особливості наукового пізнання	11	10	2	2	6				
Разом за змістовим модулем 3.	19		4	4	11				
Змістовий модуль 4. Філософія людини									
Тема 12. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	12	12	2	2	8				
Тема 13. Філософія техніки. Філософія релігії. Філософія права. Філософія економіки. Філософія політики. Філософія моралі	13	12	2	2	8				
Тема 14. Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	14	12	2	2	8				
Тема 15. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	15	12	2	2	8				
Разом за змістовим модулем 4.	48		8	8	32				

Усього годин	150	30	30	90				
--------------	-----	----	----	----	--	--	--	--

ЛЕКЦІЇ

Змістовий модуль 1. Історія світової філософії

Лекція 1. Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві.

Поняття філософія. Світогляд, його структура, функції, історичні типи. Специфіка філософського знання: істотні ознаки та класифікація дисциплін. Східна та західна традиції філософування: умови виникнення та особливості існування. Основні етапи розвитку філософського знання. Методологія історико-філософського пізнання

Лекція 2. Філософія Давнього світу

Індійська філософія. Ортодоксальні та неортодоксальні школи. Будизм. Китайська філософія: конфуціанство та даосизм. Натурфілософський етап розвитку давньогрецької філософії: проблеми першопочатку (Фалес, Піфагор, Парменід, Геракліт) та взаємозв'язку руху та матерії (Емпедокл, Анаксагор, Демокріт). Класичний період давньогрецької філософії (софісти, Сократ). Антична класика у пошуках обґрунтування ідеального у філософських системах Платона й Арістотеля. Еллінізм як завершальний етап розвитку античної філософії (епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм)

Лекція 3. Філософія Середньовіччя та Відродження

Особливості християнського способу філософування (монотеїзм, теоцентризм, креаціонізм). Патристика: побудова універсальних систем християнського світогляду (Оріген, Августин Аврелій, Діонісій Ареопагіт). Схоластика: осягнення Бога засобами розуму (Ансельм Кентерберійський, Фома Аквінський).

Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження (Данте Аліг'єрі та Ф. Петрарка). Різновиди ренесансного пантеїзму (Н. Кузанський і Дж. Бруно). Утопічні проекти філософії Відродження (Т. Кампанелла та Т. Мор).

Лекція 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.

Місце філософії Нового часу в поступі європейської думки. Обґрунтування експериментального ставлення до природи в філософії Ф. Бекона. Принципи побудови класичного раціоналізму: дуалізм чи монізм? Структура та чинники досвіду в емпіричній філософії Нового часу.

Формування просвітницького культу розуму в філософії XVII - VIII ст. Світ як „механічна система” (Ф.Вольтер, Ж. Ламетрі). Просвітницьке тлумачення теорії суспільного договору

Лекція 5. Німецька класична філософія.

Докритичний і критичний періоди в творчості І.Канта. Філософська система та діалектичний метод Г. Гегеля. Критика німецького ідеалізму в філософській антропології Л.Фоєрбаха. Обґрунтування концепції „матеріалістичного розуміння історії” в філософії марксизму

Лекція 6. Некласична філософія XIX-XXI ст.

Співвідношення науки і філософії: перша і друга хвилі розвитку позитивізму. Позарациональні виміри „життя” в філософії (А. Шопенгауер, Фр. Ніцше, А.Бергсон). Філософські трансформації аналітичної філософії. Феноменологічна концепція „інтенціональної свідомості”. Проблема сутності й існування в екзистенціалізмі. Антропологія фрейдизму (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм).

Лекція 7. Українська філософія

Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Гуманістичні ідеї у філософській думці України (XV – XVII ст.). Києво-Могилянська Академія та її роль в формуванні української філософії. Філософія Г. Сковороди. Українська академічна філософія XIX ст. Розвиток філософської думки України у XX ст.

Змістовий модуль 2. Онтологія

Лекція 8. Філософське вчення про буття

Філософське розуміння світу як єдності об'єктивної дійсності і сутнісних сил. Філософський зміст категорії „буття” і проблема предметного самовизначення філософії. Співвідношення філософії і метафізики. Основні модальності буття (дійсність – можливість – необхідність, субстанція – атрибут – модус). Буття в його єдності і множенні (буття взагалі, наявне буття, існування, сутність). Вчення про категорії як онтологічні предикати (Платон, Арістотель, Фома Аквінський, Кант, Гегель, Гайдеггер)

Лекція 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії

Поняття "свідомості" як особливої здатності людини. Наука і релігія про основні підгрунтя свідомості. Поняття духу і душі. Свідомість і мова. Свідомість і праця. Визначальні ознаки свідомості. Свідомість і самосвідомість. Філософський зміст проблеми свідомості. Суспільний характер свідомості та її форми. «Проблема штучного інтелекту». Нейромережеві системи.

Змістовий модуль 3. Гносеологія

Лекція 10. Пізнавальна активність людини

Пізнання та знання як предмет філософського аналізу. Історична і соціокультурна обумовленість пізнання. Суб'єкт-об'єктна опозиція як вихідний пункт процесу пізнання. Співвідношення пізнавальних здібностей людини: чуттєвий та раціональний шаблони пізнання. Пізнання та істина: основні позиції співвідношення (монізм, апріоризм, трансценденталізм, іманентизм, скептицизм, агностицизм, релятивізм, конвенціоналізм)

Лекція 11. Особливості наукового пізнання

Наука як вища форма пізнавальної діяльності та соціальний інститут. Класична, неklasична і постнеklasична наука. Проблема методу пізнання: підходи філософії та науки. Форми та рівні наукового пізнання. Теорія як форма наукового пізнання. Загальнонаукові методи пізнання: аналіз і синтез; індукція і дедукція; абстрагування і узагальнення; моделювання; аналогія і екстраполяція. Емпіричні методи наукового пізнання: спостереження; вимірювання; експеримент. Методологія сучасного наукового пізнання. Розрізнення наук про природу та про соціум (В. Віндельбанд, В. Дільтей, К. Поппер). Співвідношення предмета філософії і предмета природознавства, (натурфілософський, раціоналістичний, позитивістський, діалектичний підходи). Філософські підходи до класифікації природничих знань. Принципи побудови природничих наук: когерентність, симетрія, відповідність, доповнюваність, достатність

Змістовий модуль 4.

Лекція 12. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства

Суспільство” як предмет філософського аналізу. Соціум як історичний процес. Сутність і структура соціальних відносин. Різновиди класифікацій соціальних спільнот. Діяльність як спосіб існування соціального. Індивід і соціум. Поняття про особу. Політична система суспільства

Лекція 13. Філософія техніки. Філософія релігії. Філософія права. Філософія економіки. Філософія політики. Філософія моралі

Поняття техніки. Історія філософського розуміння феномену техніки. Техніка як галузь людської діяльності і як галузь знання. Техніка і мистецтво. Основні тенденції та напрямки сучасного етапу розвитку філософії техніки. Техніка в контексті глобальних проблем людства. Проблема поступу в розвитку техніки і екологічні проблеми сучасності.

Поняття і проблемна сфера філософії релігії. Поняття феномену релігії.

Предмет і завдання філософії права. Основні проблеми філософії права. Універсальне і культурно-особливе у ціннісному вимірі права.

Сутність і проблемна сфера філософії економіки. Гуманізація і дегуманізація економіки.

Філософська складова філософії політики. Філософсько-світоглядні засади осмислення політичної реальності. Суспільно-історичні умови виникнення політики як соціокультурного феномена

Мораль як соціальний феномен. Поняття і структура моральної свідомості. Мораль та інші форми суспільного життя.

Лекція 14. Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації

Імплицитність проблематики філософської антропології в різних формах культури. Статус філософської антропології в структурі філософських знань в класичній філософії. Виникнення „філософської антропології” як напрямку та традиції (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен). Філософська антропологія як вступ до філософії культури. Ідея універсальності культури. Уречевлення і відчуження в контексті людської діяльності. Інтерсуб’єктивність і соціальність досвіду людської діяльності. Лінійний і цивілізаційний підхід до періодизації суспільного розвитку

Лекція 15. Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього

Аксиологія як вчення про цінності. Філософські концепції цінностей. Класифікація та функції цінностей. Цінності як ядро духовного світу людини. Цінності та ціннісне ставлення до світу як фундамент культури.

Стратегія як структурування майбутнього. Сталість, як здатність адаптуватися до змін. Глобальний розвиток соціуму: стратегії, загрози, тенденції. Майбутнє людства у світі технологій.

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія Давнього світу.	2
2	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
3	Філософія Нового часу.	2
4	Філософія Просвітництва.	2
5	Німецька класична філософія	2
6	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7	Філософське вчення про буття.	2
8	Свідомість як фундаментальна категорія філософії. «Проблема штучного інтелекту». Нейромережеві системи.	2
9	Пізнавальна активність людини.	2
10	Особливості наукового пізнання	2
11	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
12	Філософія релігії. Філософія історії.	2
13	Філософія права. Філософія політики. Філософія моралі	2
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	2
15	Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього	2

5. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та іноземною спеціальною літературою. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових аудиторних навчальних занять час.

Для самостійного опрацювання виносяться наступні теми.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві	5
2	Філософія Давнього світу та Середньовіччя	5
3	Новочасна філософія	5
4	Поняття субстанції та поняття буття. Проблема єдності та множинності світу. Філософські позиції в історії філософії: монізм, дуалізм, плюралізм.	5
5	Філософське розуміння поняття "істина" (абсолютність, відносність і конкретність істини).	5
6	Проблематика суб'єкта й об'єкта пізнання.	5
7	Основні форми наукового пізнання: проблема, ідея, гіпотеза, теорія.	5
8	Виникнення і природа свідомості. «Проблема штучного інтелекту». Нейромережеві системи.	6
9	Співвідношення біологічного й соціального в людині.	6
10	Специфіка людської діяльності. Людина - індивід - особистість.	5
11	Суспільство та його складові. Поняття суспільних класів.	6
12	Індивідуальна та суспільна свідомість. Форми суспільної свідомості.	8
13	Поняття держави. Концепції походження держави. Ідеологія.	8
14	Техніка і технології як предмет філософського осмислення. Основні етапи розвитку техніки (продуктивних сил).	8
15	Поняття культури. Історичні моделі (ступені) культури. Людська чуттєвість. Поняття прекрасного.	8

6. Методи навчання

Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять. На заняттях з дисципліни «Філософія» використовуються метод проектів, дискусія та презентація

При викладанні дисципліни використовуються наступні методи навчання:

Лекція (проблемна, інтерактивна)

Практичне заняття – для використання набутих знань до розв'язування практичних завдань;

Проблемне навчання – створення проблемної ситуації для зацікавленого і активного сприйняття матеріалу.

Он-лайн навчання

Дослідницький метод

7. Форми контролю

При викладанні дисципліни передбачені такі форми контролю:

Тестування

Контрольне завдання

Методи усного контролю

Екзамен

Для студентів денної форми навчання: усне опитування та експрес контроль на практичних заняттях, аудиторні модульні контрольні роботи.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Під час контролю знань студентів враховуючи наступні види робіт:

- робота студента на лекційних заняттях;
- захист лабораторної роботи студентом;
- аудиторні модульні контрольні роботи

Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 8.)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Методичне забезпечення

1. Причепій Є.М., Черній А.М. та ін. Філософія: Посібник. – К. - 2001.
2. Данилова Т.В., Горбатюк Т.В. «Філософія». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». - К.: «Comp© company», 2015.
3. Данилова Т.В., Горбатюк Т.В. «Філософія». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України заочної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». - К.: «Comp© company», 2015.

Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. – К.: Генеза, 2016. – 317 с.
2. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.
3. Горьський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. – К.: Наук. думка, 2006. – 285с.
4. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с. – 978-966-486-190-5.
5. Гринів О. І. Філософія: курс лекцій для аспірантів / О. І. Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2016. – 364 с. – 978-966-486-194-3.
6. Дулуман Є.К. Філософська пропедевтика: Курс лекцій. – Донецьк: «Наука і освіта», 2008. – 180 с.
7. Кульчинський О. Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен –Львів, 2005.- 164с.
8. Петрушенко В. Л. Філософія : підручник / В. Л. Петрушенко. – 4-те вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія, 2006. – 504. – 966-8340-38-8.
9. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посіб. / Марія Поцюрко. – Львів : Сполом, 2014. – 276 с. – 978-966-665-970-8.
10. Синиця А. Аналітична філософія : монографія / Андрій Синиця. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 303 с. – 978-966-2328-41-7.
11. Синиця А. Філософія : навч.-метод. посіб. /Андрій Синиця. –Львів : ЛДУФК, 2014. – 179 с. – 978-966-2328-69-1.
12. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навчальний посібник. - К., 2016.
13. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навчальний посібник. - К., 2016.
14. Філософія: Навчальний посібник. / За ред. І.Ф.Надольного. -К., 2012.
15. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НАУ стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей. – К.: Видавничий центр НАУ, 2004. – 45 с.
16. Філософія : навч. пос. / Л.В. Губерський [та ін.] ; за ред. І.Ф. Надольного. – Київ : Вікар, 2005. – 455 с.
17. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Причепій Є.М. на ін. – К.: Академія, 2003. – 576 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія – К., 2006.
2. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: Пер. з нім. О.Мокровольського, М. Кушніра – К. : Юніверс, 2000. – Т.1. – 464 с., Т.2. – 478 с.
3. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. – К., 2006.
4. Г'юм Д. Трактат про людську природу: Спроба запровадження експеримент. методу міркувань про об'єкти моралі / За ред. та передм.Е.К.Мосснера; 3 англ пер.П.Насада. – К. : Вид.дім “Всесвіт”, 2003 . – 552 с.
5. Гоббс Т. Левіафан / Пер. з англ. – К., Дух і Літера, 2000 – 606 с.
6. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі / Пер. з нім., примітки та післямова Анатолія Єрмоленка. - К.: Лібра, 2003 – 248 с.
7. Історія філософії України. Підручник./М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин І.В.Бичко та ін – К., 2004.
8. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник./Упорядники: М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин І.В.Бичко та ін. – К., 2013.
9. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. А.Єрмоленка . - К. : Лібра, 2001. – 400 с.

10. Кант І. Критика практичного розуму / Пер. з нім., прим. та післямова І.Бурковського; наук.ред. А.Єрмоленко - К.: Юніверс, 2004. - 240 с.
11. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І.Бруковського. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с.
12. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
13. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навчальний посібник для студентів вузів. – К., 1995.
14. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади: Пер. з нім. – К.: Основи: Дніпро, 1993. – 414 с.
15. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. –К., 2001.
16. Філософія: Підручник/Керів. авторського колективу І.В.Бичко. – К., 2001.
17. Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002.

Інформаційні ресурси

1. Філософія як історія філософії: підручник / І. В. Бичко та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. – К.: ЦУЛ, 2010. – 648 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Filosophiya_Bichko_druk.pdf#toolbar=0
2. Філософія. Кредитно-модульний курс: навчальний посібник / за ред. Р. О. Додонова, Л. І. Мозкового. – К.: ЦУЛ, 2009. – 456 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://culonline.com.ua/Books/fILOSOFIYA%20KMK-Mozgoviy.pdf#toolbar=0>
3. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник / М. І. Горлач та ін. – К.: ЦУЛ, 2008. – 1028 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Osnov_filosof_Gorlach.pdf#toolbar=0
4. Введение в философию. Кредитно-модульный курс (учебно-методическое пособие для студентов-заочников) / под. ред. Л. Н. Никитина. – К.: ЦУЛ, 2008. – 272 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Vvedenie_v_filosof-Nikitin.pdf#toolbar=0
5. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: навчальний посібник / О. М. Губар – К.: ЦУЛ, 2007. – 416 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://culonline.com.ua/Books/Filosofia-Gubar.pdf#toolbar=0>
6. Подольська Є. А. Філософія: підручник / Є. А. Подольська. – К.: Фірма «Інкос», ЦУЛ, 2006. – 704 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://culonline.com.ua/Books/Filosofia-Podolska.pdf#toolbar=0>
6. <http://www.filosof.com.ua/links.htm>
7. <http://www.psylib.kiev.ua/>
8. <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=59>
9. <http://filosof.historic.ru/books.shtml>
10. http://abuss.narod.ru/Biblio/philo_zip.htm
11. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2>